

Anna Melle:

Fyra kvinnor under svärdets år – om fyra kvinnors lidande under folkmordet på de kristna i det osmanska riket

Megilla-Förlaget, 2009

Att hålla historiska händelser levande är inget som går av sig själv. Det som inte ska falla i glömska kräver en aktiv insats, ett bevarande och ett överförande. Anna Melle är gymnasielärare i historia och samhällsvetenskap. Hon betecknar sig som svensk assyrier, föddes i Mesopotamien i Sydöstra Turkiet och kom till Sverige 1976. I *Fyra kvinnor under svärdets år* lyfter hon fram fyra kvinnor som varit med om etnisk rensning, flykt och svåra upplevelser. Nu är de borta men deras historier har bevarats och lämnats vidare.

Det handlar om den grekiska Eufstratia som fick lämna sitt hemland under det grek-turkiska kriget i juli 1922, armeniskan Nine vars hela familj dödades under "Svärdets år" 1915 och de assyriska kvinnorna Simone, som våldtogs och tvingades gifta sig med en muslim, samt Hanna som i stället räddades från döden genom att en muslimsk familj tog henne och hennes familj under sitt beskydd.

I alla fallen handlar det om kristna i sammanhang och traditioner med mycket djupa rötter. Assyrierna bildade en kristen kyrka redan på 100-talet. Folkmordet på assyrier under första världskriget kallas på deras eget språk för "shato du sayfo" som betyder Svärdets år.

Anledningarna att berätta kan vara olika. "Glöm inte min historia och för den vidare", sa till exempel en man som refereras i boken till sitt ettåriga barnbarn. "Låt inte det blod som spillts ha runnit förgäves!" För andra kan drivkraften vara att visa på de goda undantagen bland grymheten och våldet. Hannas son säger till exempel i slutet av boken att "Jag har berättat min mors livsöde för dig för att det ska bli känt att inte alla muslimer deltog i folkmorden på de kristna i Mellanöstern. Det fanns även muslimer som beskyddade, hjälpte och räddade livet på kristna".

Att boken ges ut av det judiska förlaget Megilla, som förstås också har gett ut böcker om den judiska förintelsen, är glädjande.

Jag ställer mig frågande till beteckningen "dramadokumentär" på bokens framsida, som för tankarna till TV, men ett viktigt vittnesmål är den hur som helst.

- **Anna Dunér**